

ΟΥΓΓΑΡΙΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΤΑΜΑΣ ΜΑΓΙΑΡΙΚΣ (TAMAS MAGYARICS)

Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο υπήρχε μόνο μια περιοχή που απειλούσε την ασφάλεια και τη σταθερότητα της Ευρώπης: το νοτιοανατολικό τμήμα της ηπείρου, τα Βαλκάνια με την πιο ευρεία έννοια. Πρακτικά μόνο σε αυτή τη περιοχή ίσχυε το γεγονός, ο διαμελισμός των τεχνικά δημιουργημένων πολιτειών να ακολουθείται από μια εξαιρετική βιαιότητα-εκτός από τα γεγονότα στις δημοκρατίες της Καυκάσου, της προηγούμενης Σοβιετικής Ένωσης. Οι εξελίξεις στην περιοχή της προηγούμενης Γιουγκοσλαβίας επιρρέασαν σημαντικά την Ουγγαρία. Οι όχι και τόσο βίαιες συγκρούσεις, παρ'όλο που χρησιμοποιούνταν όπλα, στη γειτονική χώρα είχε άμεση επιρροή στα ενδιαφέροντα της Ουγγαρίας σχετικά με τη γεωγραφική εγγύτητα. Επιπλέον η κατάσταση της ουγγρικής μειονότητας, που την αποτελούσαν εκατοντάδες χιλιάδες ειδικά στη Βοϊβοδίνα, προκάλεσε, δυστυχώς, καλά θεμελιωμένες ανησυχίες στη Βουδαπέστη όπου το ουγγρικό σύνταγμα υποχρέωνε τις κυβερνήσεις να αναλάβουν την ευθύνη για τους Ούγγρους που ζούν στη διασπορά σε γειτονικές πολιτείες. Ωστόσο, η ιστορική έρευνα των γεγονότων που συνέβει στα χρόνια μετά την κατάρρευση των πολυπολιτισμικών πολιτειών της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης δεν αποτελεί απαραίτητο στοιχείο της συγκεκριμένης παρουσίας. Αυτό που αξίζει να αναφερθεί σε αυτό το κείμενο είναι, ότι η ουγγρική κυβέρνηση διαρκώς εναντιώταν στη Σερβία στις διάφορες διαμάχες. Έτσι, η Ουγγαρία προσέφερε μικρή στρατιωτική ενίσχυση στη Κροατία, έπειτα παρείχε διελεύσιμες πορείες και διεύρυνε τους ορίζοντές της στη διάρκεια των επιχειρήσεων του ΝΑΤΟ εναντίων του Μίλοσεβικού καθεστώτος το 1999 και τελικά ανεγνώρισε την ανεξαρτησία του Κοσόβου συνάμα με την πλειονότητα των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρά τις διαμαρτυρίες της Σερβίας. Η ουγγρική ξένη τακτική έπρεπε να ενεργήσει με αυτόν τον τρόπο, ώστε ο ουγγρικός πληθυσμός στη Βοϊβοδίνα να μη μετατραπεί σε <<όμηρο>> του Βαλιγραδίου. Μέχρι στιγμής αυτό που μπορεί να τονιστεί είναι, ότι αυτή η ισοροπημένη πράξη ήταν επιτυχής. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένα καλό παράδειγμα μιας περιοχής στην οποία επικρατεί ομοφωνία όσον αφορά τους φόβους της χώρας για τους ξένους.

Υπάρχουν τουλάχιστον τρεις σφαίρες στις οποίες οι ουγγρικές αρχές vis-a-vis στη νοτιοανατολική Ευρώπη φανερώνονται. Πρώτα πρέπει να αναφερθεί η Ευρο-Ατλαντική ολοκλήρωση. Είναι ζωτικής σημασίας για την ατλαντική κοινότητα να δημιουργήσει μια ενωμένη, ασφαλή και σταθερή Ευρώπη, όπως στα λόγια που συνεχώς χρησιμοποιούνταν από τη διοίκηση του Κλίντον στα 1990: <<μια Ευρώπη ολοκληρωμένη ασφαλή και ελεύθερη>>. Τα δυτικά Βαλκάνια είναι μια από τις περιοχές που δεν έχουν ενσωματωθεί μέσα σε αυτή τη νέα Ευρώπη. Μπορούμε να βρούμε πολιτείες εδώ που δεν είναι μέλη σε κανέναν από τους οργανισμούς της κύριας Ευρο-Ατλαντικής ολοκλήρωσης. Έπειτα υπάρχουν μερικές οι οποίες είναι μέλη του ΝΑΤΟ ή πρόκειται πιθανόν να γίνουν μέλη στο μακρινό μέλλον και υπάρχουν μερικές οι οποίες είναι μέλη και του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. Οι προοπτικές της συμμετοχής στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ είναι επίσης διαφορετικές για τις πολιτείες που δεν είναι μέλη αυτή τη στιγμή. Μολαταύτα, μια διαφορετική τακτική καλό θα ήταν να προωθηθεί σε αυτές τις χώρες διότι οι χώρες στη περιοχή δεν μπορούν να ενωθούν. Το όφελος της Ουγγαρίας είναι μεγάλης σπουδαιότητας αφού τα δυτικά Βαλκάνια θα πρέπει να ενσωματωθούν όσο το δυνατόν πιο καλά και γρήγορα στην Ευρο-Ατλαντική κοινότητα. Η Βουδαπέστη, επίσης, πρέπει να δώσει όλες τις καθιερωμένες καθώς και τις άλλου είδους ενισχύσεις στις υποψήφιες χώρες της περιοχής και πρέπει να βάλει τα δυνατά της για να τις βοηθήσει να συγκεντρώσουν τα κριτήρια που χρειάζονται για την προσχώρησή τους. Η Ουγγαρία όμως έχει επίσης ιδιαίτερα κέρδη σε αυτή τη διαδικασία: η προστασία των μειονοτήτων γενικά και στη Σερβία ειδικότερα καλό θα ήταν να είχε προτεραιότητα - η ίδρυση των τόσο γνωστών Εθνικών Συμβουλίων πρόσφατα είναι ένα κατάλληλο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Η δεύτερη σφαίρα φυσικά, είναι η Κεντρική Ευρώπη με την πιο γενική έννοια. Η Ουγγαρία εξαιτίας της γεωπολιτικής της θέσης πρέπει να είναι ανοικτή σε οποιαδήποτε κατεύθυνση στην περιοχή. Πρώτα η συνεργασία Βάϊσγκραντ δημιουργήθηκε με βασικό προσανατολισμό τα βόρεια. Έπειτα υπό την κυβέρνηση Ορμπάν (1998-2002) η τόσο γνωστή (Little Danube) συνεργασία άνοιξε νέες πόρτες στα δυτικά (Ουγγαρία, Αυστρία, Βαυαρία και Μπάντεν-Γουτεμβέργη)- ειδικά στους τομείς του πολιτισμού, της παιδείας και της έρευνας για την ένωση του V4 και της Αυστρίας και της Σλοβενίας. Το Συμβούλιο Συνεργασίας στη Περιοχή (RCC: Regional Cooperation Council) είναι συγκεκριμένα προσανατολισμένο στα δυτικά Βαλκάνια, όπως επίσης και η Νοτιοανατολική Ευρωπαϊκή Αρχή Συνεργασίας (SECI: Southeast European Cooperative Initiative) σε μεγαλύτερη έκταση. Η Κεντρική Ευρωπαϊκή Αρχή (CEI: Central European Initiative) για την ανατολική Ευρώπη και η Ουγγαρία ενδιαφέρεται, επίσης, περιθωριακά για την Οικονομική Συνεργασία στη Μαύρη Θάλασσα (BSEC: Black Sea Economic Cooperation).

Συμπεραίνοντας, η Ουγγαρία βρίσκεται στο κέντρο μιας ευρείας παράταξης του κεντρικού ευρωπαϊκού δικτύου της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής συνεργασίας. Αυτή η θέση <<κλειδί>> πρόκειται να ενισχυθεί από την ευρωπαϊκή προεδρία της Ουγγαρίας την άνοιξη του 2011. Ένα από τα κεντρικά θέματα αυτής της προεδρίας θα είναι η στρατηγική-Ντανούμπ (Danube-Strategy). Φυσικά, ένας μεγάλος αριθμός ερωτήσεων καλό θα ήταν να απαντηθούν πρώτου κάποιος μιλήσει για μια περισσότερο ή λιγότερο κατανοητή πολιτική-Ντανούμπ (Danube-policy), για παράδειγμα το δίλλημα της πλευστότητας κατά της ποιότητας του νερού, θα πρέπει να συζητηθεί.

Ένα άλλο θέμα κλειδί της τακτικής μιας περιοχής και αυτό της ευρωπαϊκής προεδρίας της Ουγγαρίας είναι η ασφάλεια της ενέργειας. Βασικά, αυτό που συζητείται είναι η ελάφρυνση από τη μια πλευρά της εξάρτησης της ενέργειας από ολόκληρη τη περιοχή. Ένα από τα πιο φανερά σημάδια αυτής της εξάρτησης είναι η κοντινή μονοπόληση των ανατολικοδυτικών σωλήνων πετρελαίου και φυσικού αερίου. Μια βόρεια-νότια συνεργασία σε αυτόν τον τομέα όχι μόνο θα διαφοροποιήσει τις πηγές ενέργειας (Νορβηγία, Κεντρική Ανατολή, Βόρεια Αφρική) αλλά και θα συνδέσει τα δυτικά Βαλκάνια με την κεντρική Ευρώπη. Μία άλλη πιθανή συνεργασία για την ασφάλεια της ενέργειας θα ήταν η δημιουργία σταθμών Υγροποίησης Φυσικού Αερίου (LNG: Liquefied Natural Gas) στη Κροατία και στην Πολωνία και συμπληρωματικών σωλήνων ανάμεσα στις χώρες.

Η τρίτη σφαίρα είναι αυτή των διμερών σχέσεων. Η νοτιοανατολική Ευρώπη είναι μια από τις στρατηγικές περιοχές της ουγγρικής Άμεσης Επένδυσης στο Εξωτερικό (FDI: Foreign Direct Investment) και ξένη αγορά αν και η Βουδαπέστη πρέπει να αντιμετωπίσει ένα διαρκώς εντεινόμενο- κυρίως αυστριακό- ανταγωνισμό εδώ. Οι Ουγγρικές πολιτικές στρατηγικής για τους ξένους, έχουν όλες αναλάβει να υποστηρίξουν τη χώρα και να αυξήσουν τις ευκαιρίες για επιχειρήσεις και την παρουσία στη νοτιοανατολική Ευρώπη- ακόμα και με τη βοήθεια της κυβέρνησης αν χρειαστεί. Αν και έχουν γίνει οι απαραίτητες ενέργειες για αυτό το ζήτημα, οι ευκαιρίες δεν έχουν εκμεταλευτεί πλήρως.

Η ερώτηση των ουγγρικών μειονοτήτων παρουσιάζεται επίσης και στις διμερείς σχέσεις. Οι κύριες ουγγρικές πολιτικές δυνάμεις συμφωνούν ότι ο στρατηγικός στόχος είναι να διευκολύνουν τις ουγγρικές μειονότητες να παραμείνουν στη πατρίδα τους και να τις βοηθήσουν να διατηρήσουν τη ταυτότητά τους σε όλα τα δυνατά επίπεδα (θεσμικά, εκπαιδευτικά κτλ.). Παραδόξως, πρόσφατα στη νοτιοανατολική Ευρώπη οι πολιτικοί ηγέτες έχουν κατανοήσει καλύτερα τη θέση των μειονοτήτων. Με τον διαχωρισμό της Γιουγκοσλαβίας, ιδιαίτερα οι Σερβοί ήταν αυτοί που μπήκαν στη θέση μιας εθνικής μειονότητας σε ορισμένες περιοχές. Η μεγάλη πλειονότητα των Ούγγρων στα δυτικά Βαλκάνια ζει κάτω από το σερβικό νόμο, έτσι το Βελιγράδι έχοντας πιο επιεικείς πολιτικές προς αυτούς- μερικώς από τις μελέτες της πραγματικής πολιτικής (Realpolitik), μερικώς από την πρόθεση να μη δημιουργήσουν προηγούμενο- συντέλεσε στο να επιδιορθωθούν οι διαφορές μεταξύ των δύο πολιτειών. Επιπλέον η ερωπαϊκή ολοκλήρωση απαιτεί ανάμεσα στα άλλα την υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων και τύπων. Η Ουγγαρία έχει μια ευκαιρία να βελτιώσει τη συνεργασία στα σύνορά της (για παράδειγμα με τη κατάργηση της βίζας) ή να δημιουργήσει (μακρο)περιοχές στη βάση της αρχής της εδαφικής ακαιρετότητας. Οι πολιτείες στη νοτιοανατολική Ευρώπη έχουν γίνει πιο ανοιχτές σε ορισμένες συνεργασίες σε συγκεκριμένους τομείς, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η εκπαίδευση κτλ. Η συμφωνία της πλαισιωμένης εργασίας στη Μαδρίτη (The Madrid Framework Agreement 1980) προσυπογράφει την υποστήριξη της συνεργασίας στα σύνορα μεταξύ των τοπικών αρχών με την υποστήριξη των διμερών συνθηκών μεταξύ των χωρών που ενδιαφέρονται. Αντίθετα η Ουγγαρία έχει εγκαθιδρύσει ένα ουγγρικό-σλοβενικό συνοριακό συμβούλιο και παρομοίως ένα ουγγρικό-κροατικό συνοριακό συντονισμένο τόπο συζήτησης δημόσιων θεμάτων. Δεν υπάρχει τέτοια θεσμοθετημένη διμερής συνεργασία με τη Σερβία και τη Ρουμανία, αλλά ενδοκυβερνητικές ομάδες λειτουργούν και για τις δύο σχέσεις.

Ως ένδειξη των ουγγρικών ασφαλών ενδιαφερόντων για την περιοχή, στρατεύματα έχουν αποσυρθεί ως μέρος των δυνάμεων της διατήρησης της ειρήνης στην Βοσνία-Ερζεγοβίνη και στο Κόσοβο και ένα ουγγρικό σώμα μηχανικών βοήθησε στην ανοικοδόμηση την πρώτη χώρα. Επιπλέον ουγγρικοί πολιτικοί οργανισμοί είναι παρών στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Αυτοί προσφέρουν βοήθεια στην αστική κοινωνία χτίζοντας και βοηθώντας να εκδημοκρατιστούν πολιτικές διαδικασίες (όπως με το να ελέγχονται οι εκλογές στην Αλβανία). Τελιώνοντας οι Ούγγροι ειδικοί έχουν επίσης πάρει μέρος στον προσχεδιασμό των νέων σχεδίων, για την ομοσπονδιακή σύσταση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Απο τα αγγλικά στα ελληνικά μετέφρασε η Χαρίκλεια Κοκκίνου Μανδαμαδιώτου

*

Ο συγγραφέας είναι ο διευθυντής του Ινστιτούτου των ουγγρικών υποθέσεων του εξωτερικού

institute@southeast-europe.org
www.southeast-europe.org

© DKE 2010.